

Acta Academiae Beregsasiensis

2012/2

Acta Academiae Beregsasiensis

A II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola
tudományos évkönyve

Науковий вісник
Закарпатського угорського інституту ім. Ф. Ракоці ІІ

A Scholarly Annual
of Ferenc Rákóczi II. Transcarpathian Hungarian Institute

2012
XI. évfolyam, 2. kötet
Том XI, № 2
Volume XI, № 2

PoliPrint
2012

УДК 001.2

ББК 72

A-19

Az *Acta Academiae Beregsasiensis* a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola tudományos kiadványa. Jelen kötet a 2012-es év második felének magyar, orosz és angol nyelvű tanulmányait foglalja magába. Az intézmény tanárainak, hallgatóinak, valamint külföldi tudósok munkáit publikáló kötet a nyelvészet, irodalom, biológia, történelem, turizmus és informatika tudományágainak különböző területeit öleli fel.

www.kmf.uz.ua/hun114/index.php/kiadvanyaink/110-a-ii-rakoczi-ferenc-karpataljai-magyar-fiskola-tudomanyos-evkoenyve

SZERKESZTÉS: *Kohut Attila, Penckófer János*

KORREKTÚRA: *G. Varcaba Ildikó*

TÖRDELÉS: *Kohut Attila*

BORÍTÓ: *K&P*

A KIADÁSÉRT FELEL: *dr. Orosz Ildikó, dr. Szikura József*

A KÖTET TANULMÁNYAIBAN ELŐFORDULÓ ÁLLÍTÁSOKÉRT MINDEN ESETBEN A SZERZŐ FELEL.

A kiadvány megjelenését a

BETHLEN GÁBOR
Alapkezelő Nonprofit Zrt.

támogatta

Készült: PoliPrint Kft., Ungvár, Turgenyev u. 2. Felelős vezető: Kovács Dezső

ISBN: 978-966-2595-29-1

© A szerzők, 2012

Tartalom

*

PÉCSI ANDREA: A II.RFKMF hallgatóinak nyelvhasználata kérdőíves felmérés alapján.....	7
ILONA HUSZTI – ERZSÉBET BÁRÁNY – MÁRTA FÁBIÁN – ILONA LECHNER: Teaching and learning a second language and a foreign language	19
MÁRKU ANITA: Szlovákiai magyar szakos egyetemisták nyelvválasztása, kommunikációs stratégiái, nyelvekhez és kontaktusjelenségekhez való viszonya	43
NAGYNÉ PAKSI MARGIT: Humoros effektusok, kép és szöveg szinergikus kölcsönhatása a reklámban	61
BRENZOVIĆ MARIANNA: <i>Boldog, ki látta e világot végzetes perceiben.</i> Varlam Salamov – a huszadik századi próza nagyja	79
KÁPOSZTAY JÁNOS: Egyetemesség és regionalitás. Kárpátaljai kötődésű szerzők a Nyugat folyóiratban	89

**

GERENCSÉR TIBOR: Lengyel menekültek Kárpátalján 1939-ben	107
PALLAGI LÁSZLÓ: A Somi Református Egyház anyagi helyzete a XX. század első felében a presbiteri jegyzőkönyvek alapján	125
SZÉKELY GUSZTÁV: Fejezetek a Nagy Idai család múltjából	133
VERES SZABOLCS: Magyar érdekképviselet Kárpátalján (1919–1939).....	141

JEVCSÁK MELINDA – KOHUT ERZSÉBET – ÖRDÖGH MÁTÉ – JÁMBORNÉ BENCZÚR ERZSÉBET: Paclobutrazol hatásának vizsgálata a <i>Leucojum aestivum L.</i> <i>in vitro</i> szaporítása során	151
SZANYI SZABOLCS: A Pannon biogeográfiai régió életföldrajzi sajátosságai.....	161
IZSÁK TIBOR: The Change of the Average Monthly Precipitation Rates in Beregszász Between 1947 and 2009	167

ДНІСТРЯНСЬКИЙ М.С. – ЖУЛКАНИЧ Б.М.: Демографічний потенціал та перспективи розвитку дуже малих міст Львівської області..... 171

MATESZ KRISZTINA: Tourism into the world of fiction 177

KOMONYI ÉVA–LÉTAI BÉLA: A magyar nyelvű kémiatankönyvek használhatósága Kárpátalján négy esettanulmány tükrében..... 185

JACENTA KRISZTINA: The effectiveness of studying collocations by the Form 5 and 6 learners in Transcarpathian Hungarian schools in the English Lessons 193

SZAKÁL MÁRTON – PERE TUMBAS – PREDRAG MATKOVIĆ – LAZAR RAKOVIĆ: Web 2.0 alapú online könyvek 205

ЧОТАРИ А. Ю.: Управління базами даних за допомогою програми Delphi 10 215

BOROS LÁSZLÓ – JANČÁR MÓNKA: Dr. Berényi András: *Kárpátalja magyarsága. Társadalmi-politikai és kulturális fejlődés (1991–2004)* című tanulmányáról 227

DOBOS SÁNDOR: *Tisza István és emlékezete. Tanulmányok Tisza István születésének 150. évfordulójára* (Szerkesztette: Maruzsa Zoltán és Pallai László, Debrecen, 2011. 476 oldal)..... 231

SZABÓ GÉZA: A koronavárosok hat évszázada (Csatáry György: *A máramarosi öt koronaváros levéltára 1326–1910 c. könyvéről*) 235

KARMACSI ZOLTÁN: Módszertani útmutató az anyanyelv oktatásához. „*A lehetetlent lehetni*” 239

JACENTA KRISZTINA: Book review: The use of learner reading aloud in the English lesson: a look at the micro and macro levels of oral reading..... 241

ESEMÉNYNAPTÁR 244

PALLAGI LÁSZLÓ*

A Somi Református Egyház anyagi helyzete a XX. század első felében a presbiteri jegyzőkönyvek alapján

Rezümé *A Somi Református Egyház anyagi helyzete a XX. század első felében a presbiteri jegyzőkönyvek alapján* c. munka célja, hogy bemutassa, milyen viszonyokkal kellett megküzdenie a XX. század első felében az egyszerű református falusi embereknek. A korszak mind Kárpátalja, mind a Kárpátaljai Református Egyház történetének egyik legnehezebb időszaka volt. Fél évszázad alatt a terület lakosságának két pusztító háborúval és több rendszerváltással kellett szembesülnie, melyeknek nyomai mai napig fellelhetők a terület arculatán. A lakosságnak és az egyháznak rengeteg problémával kellett megküzdenie. A különböző hatalmak megpróbálták ellehetetleníteni az egyház és a református lakosok életét, hiszen a Csehszlovák érában az államapparátus mindent megtett annak érdekében, hogy megnyirbálja az egyház jogait. Ezekben a nehéz időkben csak a hit és az összetartás segítette a Kárpátaljai Református Egyház fennmaradását.

Резюме Метою публікації «Матеріальне становище Шомської реформатської церкви в першій половині ХХ століття на основі пресвітерських протоколів» є простежити, з якими труднощами довелось зіткнутись на початку ХХ століття простим селянам-реформатам. Цей період був одним із найважчих як для всього Закарпаття, так і для Закарпатської реформатської церкви. За півстоліття населення регіону пережило дві руйнівні війни і декілька змін влади. Сліди цих катаклізмів не зникли до сьогодні. Населенню і церкві треба було подолати багато проблем. Кожна нова влада намагалася ускладнити життя церкви і реформатського населення, адже в епоху Чехословаччини державний апарат зробив усе для того, щоб обмежити права церкви. У ці важкі часи тільки віра і згуртованість допомогли Закарпатській реформатській церкві вистояти.

A hit történelmünk kezdete óta központi szerepet foglal el az emberek életében. Hol hadakoztak ellene, hol Istenhez menekültek irgalomért a problémák idején, de a vallást megkerülni máig is csak keveseknek sikerült. A XX. század szörnyűségei, a faji alapon történő megkülönböztetések, a világháborúk és a világgazdasági válság idején különösen nagy szerepet játszott az egyház, főként a kisebbségek körében, hisz az emberségük mellett saját anyanyelvük védelmében is örökös harcot kellett vívniuk. Ezekben a nehéz időkben csak a hit és az összetartás segítette a Kárpátaljai Református Egyház fennmaradását. Ezen időszakba nyújt nekünk betekintést a kis kárpátaljai református hitközség, a Somi Református Egyház története, mely hűen szemlélteti a Kárpátaljai Református Egyház anyagi helyzetét a tárgyalt korban.

Az egyház igen rossz anyagi helyzetét kellőképpen bizonyítja a Somi Református Egyház 1900. szeptember 16-ai presbiteri gyűlésének jegyzőkönyve, melyből kiderül, hogy a presbitérium tekintettel a nyomasztó szegénységre, melyben az egyháztalagok voltak, s mivel az egyház nem rendelkezett nagyobb vagyonnal, így még állami segéllyel sem volt képes iskoláját fenntartani, ezért a körülmények

* A Somi Általános Iskola történelemtanára. A tanulmányt Molnár D. Erzsébet lektorálta.

kényszerítő hatása alatt a presbitérium elhatározta, hogy iskoláját állami kezelésbe bocsátja át.¹ Azonban a felsőbb egyházi méltóságok nem egyeztek bele a felekezeti iskola államosításába, s bizottságot küldtek ki, hogy vizsgálják meg, milyen körülmények között lehetne a felekezeti iskolát fenntartani.² Miután kijött a bizottság, megállapodtak abban, hogy félévente a felsőbb egyházi szervezetek kölcsönöznek annyi pénzt az egyháznak, hogy fenn tudja tartani felekezeti iskoláját.³ Ez jelentős segítség volt, bár a segítségek mellett csapások is érték az egyházat, melyek jelentősen rontottak az egyház pénzügyi helyzetén. 1905. szeptember 19-én éjszaka hatalmas vihar tombolt, minek következtében villám csapott bele az egyház istállójába, mely egybe volt építve a csűrrel.⁴ A villámcsapás hatalmas károkat okozott, mivel porig égett az istálló és a csűr is, az istállóban lévő lovak és szarvasmarhák 70-80% - a elpusztult, s csak azok éltek túl a természeti katasztrófát, akik valahogyan ki tudtak törni a lángoló istállóból. A csűrben lévő termény szinte teljesen elégett, vagy a jószág számára ehetlenné vált.⁵ „*Nagyapám sokat mesélt az esetről, mikor az 1900-as évek elején egy vihar következtében leégett az egész istálló, vele együtt a sok marha és a termény is. Vót oszt sírás-rívás, az egész falut megviselte az eset.*”⁶

Tényleg rányomta a bélyeget az egyház anyagi helyzetére a tüzeset, tudniillik, ebben az időben a falut birtokló báró és főúri családok után az egyház rendelkezett a legnagyobb földbirtokkal, s hatalmas pénzügyi költekezéseket kellett kölcsönözniük, hogy jószágokat vásároljanak, valamint a téli élelmezést valahogy megoldják.⁷ 1905 után lassan, de biztosan kezdett stabilizálódni az egyház anyagi helyzete, ám az adósságait nem igazán tudta törleszteni.

1910 októberében a munkácsi egyház levelet küldött a somi egyháznak, melyben az állt, hogy az előbbi alapítványt akart létrehozni, nagytiszteletű Sütő Kálmán esperes úr részére 50 éves lelkészi munkálkodása alkalmából. Az alapítvány létrehozása céljából a munkácsi egyház hozzájárulásra kérte fel a somi egyházat, s levélben kérdezte, hogy mily összegben kíván a presbitérium ezen alapítvány létesítésében részt venni, és mily módon állítja azt elő. A presbitérium elhatározta, hogy a nagytiszteletű Sütő Kálmán esperes úr részére létesítendő alapítványhoz való hozzájárulást illetőleg házankénti gyűjtést fog végezni, mely összeg, ha nem éri el a 100 koronát, akkor az egyház a 100 koronát a pénztárából kiegészíti.⁸ Erre viszont nem volt szükség, mivel a lakosság köréből sikerült összegyűjteni a kellő összeget.⁹ Ebből is kitűnik, hogy a Somi Református Egyház anyagi helyzete nagyban függött a falu lakosainak anyagi helyzetétől.

¹ A Beregsomi Református Egyház presbitériumi jegyzőkönyve 1889–1911, kelt. 1900. szeptember 16.

² Uo. 1901. január 19.

³ Uo. 1901. november 26.

⁴ Uo. 1905. szeptember 25.

⁵ Uo. 1905. szeptember 25.

⁶ Adatközlő – Balogh Margit, somi lakos, szül. 1925.

⁷ A Beregsomi Református Egyház presbitériumi jegyzőkönyve 1889–1911, kelt. 1906. február 11.

Adatközlő – Kódoböcz József, somi lakos, szül. 1928.

⁸ A Beregsomi Református Egyház presbitériumi jegyzőkönyve 1889–1911, kelt. 1910. október 9.

⁹ Uo. 1910. november 7.

Az 1914. július 28-án kitört I. világháború nagy csapást jelentett mind a somi lakosság, mind az egyház anyagi helyzetére. A földek, melyek az első számú bevételi forrást jelentették, parlagon maradtak, nem volt elég pénz, hogy bevessék, továbbá nem ált rendelkezésre elég jószág, s munkaerő sem. Az egyház nehéz anyagi helyzetét bizonyítja az, hogy míg 1910-ben sikerül összegyűjteni az alapítvány létrehozásához szükséges 100 koronát, addig 1915-re teljesen megváltozik a helyzet. 1915. január 27-én ugyanis a püspök esperesi körlevélben kérte az egyházakat, hogy adakozzanak a sebesült katonák vallásos olvasmánnyal való ellátására. A somi presbitérium a nevezett célra az egyház pénztárából 10 koronát szavazott meg, s elhatározta, hogy a hívek között gyűjtést eszközöl. A gyűjtés folyamán 35 koronát gyűjtöttek össze¹⁰, ami azzal magyarázható, hogy nemcsak az egyház, hanem a lakosság is igen nehéz anyagi helyzetben volt a háború folyamán. A helyzet nem sokat változott a háború után sem, sőt a cseh éra alatt az egyház igen eladósodott, nehéz volt a megélhetés az egyházi szolgálatot teljesítőknél is. 1920. április 18-án Mízsák Péter lelkész és a presbiteri gyűlés elhatározták, hogy a belhivatalnokokat újra terményben fogják kifizetni, mint 1910 előtt. Mivel 1910-ben a belhivatalnokok fizetése terményről pénzre lett változtatva, de azon pénz értéke annyira leértékelődött 1920-ra, hogy meg sem közelítette a belhivatalnokok szolgálatainak értékét, megélni belőle szinte lehetetlen volt.¹¹

Ebben az időben az egyház állami támogatásokat sem kapott, miközben a templomra már igencsak ráfért volna a renoválás. 1924. augusztus 16-án Mízsák Péter tiszteletes a presbiteri gyűlés elé terjesztette, hogy a közeljövőben szükségessé válik a templom nagyobb mérvű renoválása, „s az ahhoz szükséges tetemes költség előállítására céljából nem látná-e jónak a presbitérium az egyház USA-ban élő tagjait is felkérni közreműködésre?” A presbitérium az ajánlatot el is fogadta, s Kelemen Sándornak, Barta Zsigmondnak, Ködöböcz Istvánnak, Nagy Ignácznak és Ködöböcz Sándornak, a Somi Református Egyház USA-ban élő tagjainak a templom renoválás javára szóló gyűjtőlevelet küldött.¹² A gyűjtőlevelek hamar meghallgatásra találtak, mivel Mízsák Péter az 1925. március 20-ai presbiteri gyűlésen már boldogan jelentette, hogy Kelemen Sándor és Barta Zsigmond az egyház Amerikában élő tagjai 44 dollár 50 centet, azaz beváltva 1468 cseh koronát gyűjtöttek, s ez az összeg meg is érkezett. A presbitérium Kelemen Sándor és Barta Zsigmondnak az egyház iránti buzgó tevékenységét tudomásul vette, s hálás köszönetét fejezte ki a nemes célt szolgáló fáradozásukért, erőt és kitartást kívánt nekik az új hazájukhoz, és a rájuk váró munkák elvégzéséhez.¹³

Ez elég szép összeg volt abban az időben, ami már abból is kiderül, hogy ha megnézzük milyenek voltak az egyházi fizetések, pl.: Nagy Béla orgonista, kántor, kántortanító évi fizetése 4908 cseh korona volt az egyházi tanács 1925. május 24-én hozott 3. számú határozata alapján (1908 évi XII VI tc. értelmében).¹⁴ Ezen

¹⁰ A Beregsomi Református Egyház presbiteri jegyzőkönyve 1911–1928, kelt. 1915. január 27.

¹¹ Uo. 1920. április 18.

¹² Uo. 1924. augusztus 16.

¹³ Uo. 1925. március 20.

¹⁴ A Beregsomi Református Egyház presbiteri jegyzőkönyve 1911–1928, kelt. 1925. május 24.

a napon jelentette be a tiszteletes, hogy Ködöböcz Sándor a Somi Református Egyház Amerikában élő tagja 22 dollárt küldött templomjavítási célra. Ködöböcz Sándornak az egyház iránti buzgó fáradozásáért a presbitérium a köszönetét fejezte ki, egyúttal erőt, kitartást kívánt neki mind a saját boldogulása, mind a hasonló nemes célt szolgáló munkálkodásához.¹⁵

1927-re esedékesé vált a templom renoválása. A presbitérium ki is küldött egy bizottságot, mely a renoválás költségeire 80 000 koronát állapított meg, s mivel az amerikai egyháztagek által küldött pénz még csak egy töredékét fedezte a renoválásnak, ezért a presbitérium elhatározta, hogy a renováláshoz szükséges pénzüsszeget a templomi székek megadóztatásával teremti elő. A megadóztatás kiterjedt minden 13 éven felüli személyre, személyenként az első padsorban 140 koronát, minden továbbiban 10 koronával kevesebbet, így a 8-dik sorban 50 koronát fizettek. Az ezután következő székeket nem adóztatták meg.¹⁶

Az 1927. január 23-án tartott közgyűlésen a gyülekezet egyhangúan elfogadta a templom renoválásáról szóló határozatot, és a lelkipásztor Mízsák Péter kihirdette, hogy sajnálatos módon Kaas báró és családja nem tart igényt a jövőben a templom keresztszékeire, mivel Budapestre költöztek, így azokat elárverezik. Kikiáltási ára a 3 pár székeknek 6-5 és 4 ezer korona volt, s csak törzslakos licitálhattott, és egy széket legalább három családnak kellett megvenni.¹⁷ Az árverésre 1927. február 2-án került sor. Az első pár rövid széket Deme József vette meg 20 000 koronáért, a második párat Ködöböcz Péter 6300 koronáért, és a harmadikat Nagy Albert 6000 koronáért.¹⁸ Ebből látható, hogy bár az egyház még mindig eléggé szegény volt, de a falu lakosai közül már egy-két gazdagabb család is kitért.

Az egyháztagekon kívül az állam is támogathatta bizonyos összeggel az egyházat és a lelkészt, mivel 1928. december 21-i presbitéri gyűlésen a lelkész kérte a presbitériumot, hogy állapítsák meg a helyi javadalmát, mert arra szükség van az állam által adandó lelkészi kongrua megállapításához.¹⁹ A presbitérium a következőket állapította meg: a lelkészi díjlevél 1864-ben keletkezett, melyben a lelkészi fizetés a föld-haszonélvezetéből, a kormányi fizetésből és a szolgálmányból állt, e díjlevelet az országos református konvent 1910-ben a földhaszonélvezet meghagyásával pénzértékre változtatta, s ez idő óta az egyház az eredeti díjlevél ellenértékeként 3072 koronát fizet. Az egyház 1921-ben terményfizetést állapított meg, melynek a rossz gazdasági helyzet és a pénztelenség volt az oka. 1923-ban 92 gazda 27 köből²⁰ 1 véka²¹ vegyes terményt, 1924-ben 182 gazda 42 köből 3 véka vegyes terményt, 1925-ben pedig 85 gazda 30 köből 2 véka vegyes terményt fizetett az egyháznak. A három éven összesen tehát 100 köből 2 véka, egy évi átlag 33 köből 2 véka terményt fizettek ki. E mennyiségből 13 köből

¹⁵ A Beregsomi Református Egyház presbitéri jegyzőkönyve 1911–1928, kelt. 1925. május 24.

¹⁶ Uo. 1927. január 9.

¹⁷ Uo. 1927. január 23.

¹⁸ Uo. 1927. február 2.

¹⁹ A Beregsomi Református Egyház presbitéri jegyzőkönyve 1928–1940, kelt. 1928. december 21.

²⁰ Köből – 1138-tól országos gabonamérték. 1 köből = 93,12 kg búza.

²¹ Véka – ürmérték száraz tárgyakra. A kilogramm fele, harmada vagy negyedrésze.

2 vékát a konfirmációi oktatásért, vallástanításért és belmissziói munkákért kapott a lelkész, 20 köbölt pedig drágasági pótlék címen, ennek értéke 140 koronájával 2800 korona volt. 1921-ben megállapított az egyház az akkori lelkész személyéhez kötve, fizetéshez be nem számítható pótlékot, 2000 koronát. Megállapítható jövedelme tehát összesen 8582 korona 70 fillér volt.²²

1931. április 6-án az egyházkerület 23/930 számú határozata megállapította a lelkészi és kántori stóladíjakat. Lelkészeknek: keresztelésért 10 korona, temetésért imádsággal 20 korona, temetésért beszéddel 40 korona járt. Anyakönyvi kivonatokért 5 korona, családi értesítőért darabonként 20 korona járt. A kántornak mindezek fele.²³

Az 1929-ben kirobbanó világgazdasági válság jelei Somban is megmutatkoztak, ez 1931-re vált nyilvánvalóvá. A Beregsomi Református Egyház presbitériumának 1931. május 10-én tartott gyűléséből kiderült, hogy az egyház kasszája üres, bár az egyház adófizetőinél mintegy 6000 korona egyházadó hátralék volt kint, s adósegély sem volt folyósítva az állam részéről. A lelkész felkérte a presbitériumot a megfelelő intézkedések megtételére, s egyben javasolta, hogy a jobb módú adófizetőktől legalább meg kellene kísérelni 1000 koronát a folyó évi adókból bekérni, ha helyzetük megengedi, s ezáltal az egyház mentesítve lett volna a kölcsön felvételétől. A presbitérium megbotráncozott, hogy ilyen összeggel vannak az adózók hátralékban, mely ha be lett volna fizetve, az egyház a kiadásait minden megerőltetés nélkül teljesíthette volna. A lelkész javaslatát jónak találták és megbízták a gondnokot, hogy keresse fel a jobb módúakat.²⁴

A presbitérium továbbá elhatározta, hogy a hátralék így tovább nem állhat, állítsák össze a hátralékosok névjegyzékét, s a listát adják át dr. Szücs Aladár ügyvéd úrnak végrehajtás végett. De sokan nemcsak az 1931-es adóval tartoztak, hanem még az 1928–30-assal is. Ez kiderült Papp Jenő református tanító presbitériumhoz intézett beszédéből, mivel elmondta, hogy sokan hátralékban vannak még az 1928–29 és az 1930-as évről, s ezek száma évről évre szaporodik. A hátralékosok mind fizetőképeseek, de oly sok felszólítás után sem hajlandóak fizetni, és kérte a presbitériumot az intézkedések megtételére.²⁵

Az egyház anyagi helyzete a következő években sem javult. 1932. június 26-án a gondnok a presbitérium elé terjesztette, hogy az egyház a bevezetett villany beszereléséért még semmit sem fizetett, a határidő már februárban letelt, most pedig a társulat, illetve a cég felszólította az egyházat a fizetésre, különben bepereli. Egyben kijelentette, hogy az országos hivatal az 1931 és 1932-es tanítói nyugdíj befizetésére, mely összesen 480 koronát tett ki, felszólította az egyházat, hogy ezen összeget 30 napon belül fizesse be. Azonban az egyház kasszája teljesen üres volt, ezért a gondnok a presbitériumot intézkedések megtételére kérte.²⁶

²² A Beregsomi Református Egyház presbitériumi jegyzőkönyve 1928–1940, kelt. 1928. december 21.

²³ Uo. 1931. április 6.

²⁴ Uo. 1931. május 10.

²⁵ Uo. 1931. május 10.

²⁶ Uo. 1932. június 26.

A presbitérium a helybeli hitelszövetkezethez fordult segítségért, ahonnan 500 korona kölcsön folyósítását kérte, melyet pár napon belül meg is kapott.²⁷

Az 1930-as évek vége felé mind az ország, mind az egyház kezdett kilábalni a pénzügyi válságból. A 1936. szeptember 27-én kiolvaszták a temetkezésre hozott presbiteri határozatot, mely jól tükrözte, hogy az egyház nem kezelte egyenlően a református és más vallású emberek ügyét, illetve nagy hangsúlyt fektettek arra, hogy ki fizette be az adóját. A rendes egyházfizetők ingyen kaptak sírhelyet. Azonban ha előre megvettek sírhelyet, azért 50 koronát fizettek. A kétvallású felek, ha rendszeresen fizették az egyházadót, ingyen kaptak sírhelyet, azonban sírásánál és harangozásnál kötelesek voltak segídekezni. Abban az esetben, ha előre vettek meg sírhelyet, ezért 75 koronát fizettek. A helyben lakó más vallásúak, ha a sírhely megvásárlásához hozzájárultak, akkor a rendes sírhely 50 korona volt. Azok az illetők, akik nem járultak hozzá az egyház fenntartásához, 100 koronát fizettek a sírhelyért, harangozásért 20 koronát, harangozónak 10 koronát, sírásó munkálatért 20 koronát, összesen 150 koronát. Ez leginkább a somi tanyasiakra volt jellemző.²⁸

Miután Som visszakerült a Magyar Királysághoz 1938. november 2-a után, a kormány igyekezett a lakosságot megnyerni, s az egyházat is jelentős összegekkel támogatta.²⁹ 1939–41-ben jelentősen javult az egyház és a lakosság anyagi helyzete is, amelyben az is közrejátszott, hogy a magyar kormány jelentős pénzüsszeget szánt a különböző egységek szervezésére, s falvak védelmére. A református egyház az állami pénzekből jelentős újításokat tudott véghezvinni: felújították a tanítói lakást, belülről átvakolták a paplakot, új ólat és csúrt építettek, lebetonozták a tanítói lak udvarát.³⁰

Összességében, ha megnézzük a Somi Református Egyház anyagi helyzetét a XX. század első felében, akkor azt a következtetést kell levonnunk, hogy az egyház anyagi helyzete egyáltalán nem volt kielégítő: eladósodott, s még a felekezeti iskolát sem bírta önállóan eltartani, viszont a lakosságra már nem vethetett ki nagyobb adót. Az 1939–1941 közötti időszakban kielégítő volt a lakosság és az egyház anyagi helyzete, mivel az anyaország nagy pénzüsszegeket folyósított az egyház felvirágoztatására. A Magyar Királyság a II. világháborúba való belépése után újra válságos időszak következett a somiak életében, az egyház csőd közélébe jutott, a lakosság nagy része nélkülözött, sok ember még a földjét sem tudta művelni. „*De ez még mindig jobb vót ahhoz képest, ami ezut következett, mikor a magyarok elvesztették a háborút és megérkeztek a szovjet csapatok 1944 végén, s azok mán nem nézték semmibe se a békés magyar falusiakat, se az egyházat.*”³¹

²⁷ A Beregsomi Református Egyház presbiteri jegyzőkönyve 1928–1940, kelt. 1932. július 12.

²⁸ Uo. 1936. szeptember 27.

²⁹ Uo. 1938. december 20.

³⁰ Adatközlő – Istvánfi Margit somi lakos, szül. 1931.

³¹ Adatközlő – Istvánfi Margit somi lakos, szül. 1931.

IRODALOMJEGYZÉK

- A Beregsomi Református Egyház presbiteri jegyzőkönyve 1889–1911.
A Beregsomi Református Egyház presbiteri jegyzőkönyve 1911–1928.
A Beregsomi Református Egyház presbiteri jegyzőkönyve 1928–1940.

ADATKÖZLŐK

- Istvánfi Margit, somi lakos, szül. 1931.
Balogh Margit, somi lakos, szül. 1925.
Ködöböcz József, somi lakos, szül. 1928.

A-19 **Acta Academiae Beregsasiensis.** Науковий вісник Закарпатського угорського інституту ім. Ф. Ракоці II. – Ужгород: ПоліПрінт, 2012 – 248 с.
ISBN 978-966-2595-29-1

«Acta Academiae Beregsasiensis» є науковим виданням Закарпатського угорського інституту імені Ференца Ракоці II. Даний том вміщує дослідження угорською, російською та англійською мовами за друге півріччя 2012 року. До випуску ввійшли публікації викладачів та студентів інституту, а також закордонних науковців у сфері мовознавства, літератури, біології, історії, туризму та інформатики.

УДК 001.2

ББК 72

Наукове видання

Acta Academiae Beregsasiensis

Науковий вісник

Закарпатського угорського інституту ім. Ф. Ракоці II

2012/2

Том XI, № 2

РЕДАКЦІЯ: *Козут А., Пенцкофер І.*

КОРЕКТУРА: *Г. Варцаба І.*

ВЕРСТКА: *Козут А.*

ОБКЛАДИНКА: *K&P*

ВІДПОВІДАЛЬНІ ЗА ВИПУСК: *Орос І., Сікура Й.*

Здано до складання 12.11.2012. Підписано до друку 10.12.2012.

Папір офсетний. Формат 70x100/16.

Умовн. друк. арк. 20. Тираж 250.

СП "ПоліПрінт", м. Ужгород, вул. Тургенева, 2.